

Ennaltaehkäisy ja lasten ja nuorten palvelut kannattavat

Jyrki Kataisen hallitus painottaa ohjelmassaan hyvinvointia edistäviä ja ongelmia ehkäiseviä palveluja eli palveluita lapsille ja perheille. Hallitus pyrkii laajentamaan perhekeskustoimintaa, joka edistää lapsiperheiden hyvinvointia ja ehkäisee ongelmien syntymistä kasvuympäristössä. Lapsiperheiden kotipalveluja ja matalan kynnyksen palveluja pyritään myös lisäämään. Lastensuojelussa pyritään vähentämään laitostumista ja siirtämään painopistettä ehkäiseviin toimiin ja varhaisiin tukipalveluihin.

Hallitusohjelmaan kirjatut painotukset ja ehdotetut toimenpiteet ovat **oikeansuuntaisia**. Tutkimusten perusteella tiedetään, että ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen **ehkäisevät** ongelmien syntyä myöhemmällä iällä. Suomalaisessa tutkimuksessa on osoitettu (1), että hoitajien työnohjatut kotikäynnit lapsen ensimmäisten vuosien aikana vähentävät merkittävästi psyykkisiä häiriöitä sekä nuoruusiän käytöshäiriöitä. Tutkimuksessa oli mukana sekä korkean että alhaisen sosiaalisen riskin perheitä. Yhdysvalloissa on havaittu (2), että hoitajien tekemät kotikäynnit lasten syntymän jälkeisinä ensimmäisinä vuosina vähensivät rikollisuutta ja terveystalouden käyttöä myöhäisemmällä iällä. Terveystalouden käyttö väheni erityisesti työillä, jotka olivat syntyneet korkean sosiaalisen riskin perheisiin.

Ennaltaehkäisevien palvelujen ja varhaisen puuttumisen **taloudellinen hyöty** voi myös olla merkittävä. Tutkimusten mukaan vuonna 1962 USA:ssa toteutetun Perry Preschool -ohjelman kustannus-hyöty suhde on ollut vähintään 5,7 dollaria yhtä ohjelmaan investoitua dollaria kohden (3). Ohjelmassa tutkittiin 2,5 vuotta kestävänsä esikoulun vaikutuksia korkean sosiaalisen riskin lapsiin pitkällä aikavälillä. Esikoulun opetuksessa painotettiin erityisesti lasten älyllistä ja sosiaalista kehitystä. Ohjelman on osoitettu vähentäneen käytöshäiriöitä ja rikollisuutta, parantaneen koulumenestystä ja työllisyyttä sekä lisäävän tuloja myöhemmällä iällä.

Kataisen hallituksen ohjelma ei kuitenkaan kerro, miten ennalta ehkäiseviä palveluita käytännössä lisätään. Ongelmaksi voi muodostua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavien päättäjien heikko sitoutuminen ehkäiseviin palveluihin ja ennalta ehkäisevään työhön (4). Sitoutumista voi heikentää ehkäisevien palvelujen kustannusten ja hyötyjen jakautuminen eri sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreille. Jos taloudelliset panostukset ehkäisevään mielenterveystyöhön johtavat säästöihin sosiaalitoimessa, päättäjien kannustimet lisätä ehkäiseviä mielenterveystalouden palveluita voivat olla alhaiset.

Tästä syystä hallitusohjelmassa olisi ollut syytä kiinnittää enemmän huomiota siihen, **miten ehkäisevien lisäpalvelujen rahoitus** eri sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreilla järjestetään, jotta tavoite lisätä ehkäiseviä palveluita toteutuisi.

Päättäjien sitoutumista voi heikentää myös se, että meillä on edelleen varsin vähän luotettavaa näyttöä ehkäisevien toimien vaikuttavuudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Merkittävä **lisäpanostus tutkimukseen** olisi siis myös tarpeen.

Ismo Linnosmaa
tutkimusprofessori
CHES-yksikkö
etunimi.sukunimi@thl.fi
(Kuvaaja: Maarit Kytöharju)

Lisää tietoa:

- (1) Aronen, E.T ja Arajärvi, T. Effects of early intervention on psychiatric symptoms of young adults in low-risk and high-risk families, *American Journal of Orthopsychiatry*, 2000; 70:223-232.
- (2) Eckenrode, J., Campa, M., Luckey, D.W., Henderson, C.R., Cole, R., Kitzman, H., Anson, E., Sidora-Arcoleo, K., Powers, J., Olds, D., 2010, Long-term effects of prenatal and infancy nurse home visitation on the life course of youths, *Arch Pediatr Adolesc Med.*, 2010; 164:9-15
- (3) Heckman, J.J. Policies to foster human capital, *Research in Economics*, 2000; 54: 3-56
- (4) Linnosmaa, I., Väisänen, A., Siljander, E., Mäkelä, J. Förebyggande barn- och familjetjänster, effekter och kostnader. Teoksessa *Familjecenter i Norden – en resurs för barn och familjer*. Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2011